

**ІНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН
У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ РУМУНІЇ****INSTITUTIONAL GUARANTEES OF ENSURING OF RIGHTS
AND FREEDOMS OF CITIZENS IN SPHERE OF PREVENTING AND COMBATING
OF CORRUPTION BY LEGISLATION OF ROMANIA****Пилип Я.Ю.,***здобувач кафедри адміністративного, фінансового,
інформаційного та Європейського публічного права
Ужгородського національного університету*

Статтю присвячено проблематиці інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії. Проаналізовано інституційні гарантії забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії. Визначено елементи системи інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії.

Ключові слова: запобігання та протидія корупції, боротьба з корупцією, антикорупційні інституції, права і свободи людини, Національний антикорупційний директорат, інституційні гарантії забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції, запобігання та протидія корупції за законодавством Румунії.

Статья посвящена проблематике институциональных гарантий обеспечения прав и свобод граждан в сфере предотвращения и противодействия коррупции по законодательству Румынии. Проанализированы институциональные гарантии обеспечения прав и свобод граждан в сфере предотвращения и противодействия коррупции по законодательству Румынии. Определены элементы системы институциональных гарантий обеспечения прав и свобод граждан в сфере предотвращения и противодействия коррупции по законодательству Румынии.

Ключевые слова: предотвращение и противодействие коррупции, борьба с коррупцией, антикоррупционные институты, права и свободы человека, Национальный антикоррупционный директорат, институциональные гарантии обеспечения прав и свобод граждан в сфере предотвращения и противодействия коррупции, предотвращение и противодействие коррупции по законодательству Румынии.

The article is devoted to problems of institutional guarantees of ensuring of rights and freedoms of citizens in sphere of preventing and combating of corruption by legislation of Romania. Institutional guarantees of ensuring of rights and freedoms of citizens in sphere of preventing and combating of corruption by legislation of Romania are analysed. Elements of ensuring of rights and freedoms of citizens in sphere of preventing and combating of corruption by legislation of Romania are determined.

Key words: preventing and combating of corruption, fight against corruption, anti-corruption institutions, human rights and freedoms, National Anticorruption Directorate, institutional guarantees of ensuring of rights and freedoms of citizens in sphere of preventing and combating of corruption, preventing and combating of corruption by legislation of Romania.

Актуальність теми. У контексті сучасних євроінтеграційних процесів, адміністративної реформи, розвитку України як правової і демократичної держави, високого рівня корупції в сучасній Україні, реформування законодавства України про боротьбу з корупцією, формування нових антикорупційних інституцій в Україні, позитивного досвіду боротьби з корупцією в Румунії, важливого значення набуває дослідження проблематики інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії.

Дослідження інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії має важливе практичне значення для подальшого реформування законодавства України про боротьбу з корупцією, ефективного функціонування новостворених антикорупційних інституцій в Україні, а також для запобігання та протидії корупції в діяльності уповноважених суб'єктів. Внаслідок цього дослідження проблематики інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії є важливим для розвитку науки адміністративного права. Саме тому автор статті ставить за мету охарактеризувати проблематику інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії. Завданнями даної статті є: проаналізувати інституційні гарантії забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії; визначити елементи системи інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері за-

побігання та протидії корупції Румунії, охарактеризувати основні елементи системи інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії, проаналізувати адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного директорату.

Проблематика інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження багатьох сучасних науковців, зокрема: Ю. Бисаги, Д. Белова, В. Довжанина, Я. Лазура та В. Плиски.

Виклад основного матеріалу. Після революції 1989 року Румунія стала на демократичний шлях розвитку, пройшла складний шлях реформ, а згодом набула членства у НАТО в 2004 році та ЄС – у 2007 році. Румунії вдалося створити ефективну систему боротьби проти корупції, яка нині є однією із найкращих у пострадянських країнах. В основі її лежить комплексний підхід, що поєднує превентивну і репресивну функції, правові і організаційні заходи. Причиною такого успіху, серед іншого, стала політична відданість керівництва Румунії боротьбі проти корупції протягом багатьох років, заохочення ззовні та вимоги з проведення відповідних реформ, необхідних для вступу до Європейського Союзу, членство Румунії у міжнародних антикорупційних моніторингових механізмах, наприклад, у ГРЕКО Ради Європи. Важливим стимулом до проведення законодавчої реформи стало приєднання Румунії до міжнародних угод у сфері боротьби проти корупції, участь у різних програмах технічного співробітни-

цтва та оцінювання рівня корупції, у тому числі тих, що здійснюються ОЕСР.

Одним із різновидів моделей організації інституцій боротьби з корупцією є Служба боротьби проти корупції в структурі правоохоронних органів. У рамках цієї моделі існують різні форми спеціалізованих органів – вони можуть створюватися в органах, які відповідають за виявлення і розслідування корупції, або в органах прокуратури. У деяких країнах усі три функції об'єднуються в рамках одного відомства. Ця модель є, мабуть, найпоширенішою у країнах Західної Європи. Прикладами є Норвегія (Норвезьке національне управління з розслідування і кримінального переслідування злочинів у сфері економіки та навколишнього середовища), Бельгія (Центральне управління боротьби проти корупції), Іспанія (Спеціальна прокурорська служба з припинення економічних злочинів, пов'язаних із корупцією), Хорватія (Управління з припинення корупції та організованої злочинності), Румунія (Національний антикорупційний директорат) і Угорщина (Центральне управління розслідування). До цієї категорії також входять відділи внутрішньої безпеки – підрозділи правоохоронних органів з вузькою юрисдикцією виявлення і розслідування корупції серед своїх співробітників. Можна навести два характерні приклади – у Німеччині (Департамент внутрішніх розслідувань) та Великобританії (Загін боротьби проти корупції в поліції метрополії) [1, с. 8].

Основним актом законодавства Румунії щодо боротьби з корупцією є Закон Румунії «Про запобігання, виявлення і переслідування корупційних правопорушень» від 18 травня 2000 року № 78/2000 [2].

У рамках нашого дослідження важливо охарактеризувати Національний антикорупційний директорат у Румунії як провідну інституцію забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії. У 2002 році в Румунії було створено Національну прокурорську службу з боротьби проти корупції (далі – НПС), яку в результаті реорганізації, проведеної у 2006 році, було перетворено в Національний антикорупційний директорат (далі – НАД). Директорат є структурним підрозділом прокурорської служби при Вищому касаційному суді і має повноваження з розслідування та кримінального переслідування справ про корупцію особливої важливості. Прокурори НАД проводять досудове розслідування, у тому числі керують та наглядають за досудовим розслідуванням, що проводиться офіцерами судової поліції, які прикріплені до НАД. Якщо виникає необхідність у наданні технічного сприяння під час розслідування конкретної справи, прокурори НАД здійснюють керівництво та нагляд за технічними заходами, які проводять спеціалісти НАД та експерти в галузі економіки, фінансів, інформаційних технологій та інших галузях знань. Прокурори НАД також підтримують у суді обвинувачення.

Рішення про заснування потужного спеціалізованого органу для розслідування та кримінального переслідування у сфері корупції було прийнято в 2000 році, коли стало очевидним, що існуючі національні органи, які було створено при уряді або Президенті і відповідали за координування зусиль із боротьби проти корупції, не в змозі домогтися серйозного успіху в стримуванні корупції, яка стала серйозною проблемою для Румунії. За підтримки Європейської комісії та завдяки проекту Твіннінг (Twinning), перш за все, з прокурорською службою Іспанії, у 2002 році було створено спеціалізовану Національну прокурорську службу з боротьби проти корупції із статусом автономної прокурорської служби в структурі Міністерства державних справ. Завдяки завчасній підготовці, виділенню ресурсів та підготовці кадрів НПС розпочала роботу того ж року. У перші роки роботи нова установа зіткнулася з низкою практичних проблем: крім виконання оперативних завдань, НПС доводилося долати внутрішні

організаційні складнощі, брак кадрів, фінансових і матеріально-технічних ресурсів. До того ж, співробітники служби повинні були проходити навчання на спеціальних курсах підвищення кваліфікації без відриву від виконання своїх службових обов'язків. Незважаючи на це, НПС вдалося досягти добрих результатів за порівняно короткий проміжок часу.

Протягом 2004–2005 років експертами низки міжнародних організацій, наприклад, Європейської комісії та неурядової організації «Фрідом Хаус», було проведено незалежний аналіз діяльності НПС. Не дивлячись на те, що висновки експертів показали, що створення служби стало важливим кроком уперед, особливо в порівнянні із ситуацією до 2002 року, критику викликала бездіяльність НПС у боротьбі проти корупції у вищих політичних колах. З іншого боку, у рішенні Конституційного суду йшлося про те, що проведення розслідування та кримінального переслідування стосовно членів парламенту належить до юрисдикції прокурорської служби при Вищому касаційному суді. Таким чином, НПС як автономна прокурорська служба не мала повноважень із розслідування справ про корупцію, якщо злочин був вчинений членом парламенту.

Відповідно до висновків міжнародних організацій та керуючись прагненням поширити компетенцію спеціалізованої служби з боротьби проти корупції на членів парламенту, НПС було реорганізовано спочатку в автономний департамент (у жовтні 2005 року), а потім (у березні 2006 року) – у спеціалізований директорат – НАД – у структурі прокурорської служби при Вищому касаційному суді. Директорат спеціалізується на розслідуванні та кримінальному переслідуванні на всій території Румунії серйозних корупційних правопорушень.

У контексті дослідження вищезгаданої проблематики доцільно також розглянути адміністративно-правовий статус НАД. Адміністративно-правовий статус НАД визначений у постанові уряду Румунії № 43/2002[3], яка була пізніше підтверджена законом Румунії № 503/2002 із наступними змінами. НАД підвідомчі справи про корупційні правопорушення перелічені в законі Румунії «Про запобігання, виявлення і переслідування корупційних правопорушень» № 78/2000. Закон використовує широкий підхід до визначення корупції. Відповідно, предметна юрисдикція НАД включає як традиційні склади корупційних правопорушень, такі як хабарництво, так і низку правопорушень, пов'язаних із корупцією, та злочини проти фінансових інтересів Європейського Союзу.

Зміни, які послідовно вносилися до законодавства, були покликані зосередити зусилля НАД на виконанні завдань із боротьби проти корупції серед високопосадових чиновників. Менш значущі випадки корупції залишаються під юрисдикцією звичайних органів прокуратури. Щоб потрапити до юрисдикції НАД, діяння повинно відповідати одному з таких критеріїв, визначених законодавством (постанова уряду № 43/2002 із змінами, внесеними у жовтні 2005 року):

- шкода, завдана правопорушенням, перевищує 200 000 євро;

- сума хабара перевищує 10 000 євро, або правопорушення, вчинене публічним службовцем у ранзі, не нижчому за вказаний у законі (наприклад, члени парламенту, члени уряду, певні високопосадові службовці центральної і регіональної адміністрацій, судді і прокурори, мери міст, офіцери поліції і працівники митниці), або особами, які займають посади не нижче за керівника національної компанії або підприємства, якщо певна частка участі в ньому належить державі чи фінансово-банківській установі.

Відповідно до законодавства прокурори і слідчі НАД мають такі особливі повноваження:

- вести приховане спостереження;
- перехоплювати комунікації;
- проводити розслідування під прикриттям;

– мати доступ до фінансових даних і інформаційних систем;

– проводити моніторинг фінансових операцій.

Прокурор також може винести постанову про спеціальні заходи із захисту потерпілого, свідка або експерта.

Центральний офіс НАД знаходиться у Бухаресті. П'ятнадцять регіональних відділень територіально відповідають апеляційним судам і знаходяться у прямому підпорядкуванні Головного прокурора НАД. Організаційна структура НАД складається з багатьох відділів та служб

НАД очолює головний прокурор, який за рангом є заступником Генерального прокурора при Вищому касаційному суді. Головного прокурора НАД, його заступників та головних прокурорів територіальних відділень НАД призначає Президент Румунії за поданням міністра юстиції після узгодження з Вищою радою суддів на трирічний строк із правом одного повторного призначення.

Ще одним приводом для критики з боку вищезгаданих міжнародних експертів, які аналізували та оцінювали діяльність НПС, була недостатня прозорість процедури відбору кандидатури для призначення головою цього відомства. Діючий головний прокурор НАД був призначений на цю посаду Президентом країни за пропозицією міністра юстиції після розгляду кандидатури у Вишій раді суддів. Процедура інтерв'ю кандидата транслювалася у прямому ефірі національного телебачення.

У штаті служби нараховується велика кількість спеціальних прокурорів, офіцерів судової поліції, експертів і спеціалістів інших галузей знань, що дозволяє службі самостійно проводити розслідування і переслідування у межах своїх повноважень.

Процедура призначення працівників НАД є такою: прокурори призначаються на невизначений строк наказом головного прокурора НАД за погодженням з Вищою радою суддів. До кандидата на посаду прокурора НАД висуваються такі вимоги:

- позитивні характеристики попередньої професійної діяльності;
- високі моральні якості;
- досвід роботи на посаді прокурора або судді не менше 6 років.

Процедура призначення на посади прокурорів НАД, як і у випадку з колишньою НПС, також викликала критику міжнародних експертів через відсутність прозорості та формальних критеріїв відбору кандидатів для призначення на посади прокурорів. У відповідь на цю критику у червні 2005 року було внесено відповідні зміни до законодавства, результатом яких стало запровадження нового порядку відбору кандидатів. Тепер претендентів на посаду прокурора відбирають за результатами інтерв'ю у комісії, створеній за наказом головного прокурора НАД. До комісії входять три прокурори НАД, психологи, спеціалісти в галузі людських ресурсів та інших галузях.

Під час інтерв'ю з'ясовується професійна придатність кандидата, його вміння приймати незалежні рішення, навички роботи в ситуації стресу, а також готовність брати на себе відповідальність та інші особистісні якості. Оцінюючи кандидатів, відбіркова комісія також бере до уваги досвід професійної діяльності заявників, їхнє володіння іноземними мовами, знання комп'ютерних технологій.

Не дивлячись на те, що НАД є прокурорською службою, у її штаті нараховується велика кількість слідчих (офіцерів судової поліції) та спеціалістів у різних спеціальних галузях, які перебувають у цілковитому підпорядкуванні прокурорів НАД і не пов'язані відносинами субординації в межах правоохоронних органів. Це є додатковою гарантією незалежності досудового розслідування, а також сприяє ефективному збиранню доказів. Крім того, закон покладає на інші державні установи зобов'язання повідомляти про підозри щодо правопорушень, які можуть належати до юрисдикції НАД, а також за зверненням

прокурорів НАД надавати свої послуги та експертну допомогу у проведенні розслідування.

Після завершення терміну повноважень у НАД прокурор має право повернутися на попереднє місце служби для продовження своєї професійної діяльності.

Офіцери судової поліції, які утворюють підрозділ судової поліції НАД, відряджаються наказом міністра адміністративних і внутрішніх справ за поданням Головного прокурора НАД. На підставі такого наказу про відрядження головний прокурор НАД призначає на посаду слідчого НАД строком на шість років із правом одноразового продовження терміну повноважень. Під час перебування на цій посаді офіцер судової поліції може займатися тільки слідчою роботою, яку йому доручає прокурор НАД.

Експерти з різних галузей (економіка, фінанси, банківська або митна справа, інформаційні технології) призначаються на посаду головним прокурором НАД за поданням відповідного міністра на необмежений строк для надання технічної допомоги під час розслідувань. Експерти користуються всіма правами та обов'язками державних службовців.

З часу створення НПС НАД отримувала достатнє фінансування і технічне сприяння, як з державного бюджету, так й із закордонних джерел. Міжнародна фінансова і технічна допомога надходила в рамках програми PHARE, програми ЄС «Твіннінг» та програм двосторонньої співпраці, і значною мірою визначила успіх перших років діяльності НАД. З роками бюджет НАД збільшувався. У 2004 році колишня НПС отримала з державного бюджету кошти на суму 54,2 млн. румунських лей (13 млн. євро). У 2005 році ця сума склала 64,8 млн. румунських лей (17 млн. євро), а у 2006 році бюджет НАД дорівнював 72 млн. румунських лей (20 млн. євро).

Персонал НАД проходив підготовку в рамках програм PHARE з міжнародної та двосторонньої співпраці, програм, що підтримувалися іншими європейськими і американськими донорськими організаціями, а також у рамках власних програм підвищення кваліфікації. Загалом для прокурорів, слідчих та спеціалістів НАД було проведено понад 100 заходів із підвищення кваліфікації.

Важливою для вдосконалення діяльності НАД є також грантова угода ОЛАФ +2014 D5 027 (OLAF +2014 D5 027), яка передбачає навчання видам діяльності, що пов'язані з використанням технічних засобів, необхідних для підтримки розслідувань випадків шахрайства і корупції, в тому числі шахрайства відносно фінансових інтересів, період реалізації якої становить 1 рік (жовтень 2014 – вересень 2015) [4].

З точки зору матеріально-технічного забезпечення НАД укомплектований краще, ніж будь-який інший орган судової системи Румунії. Це єдина прокурорська служба Румунії, яка має власний Відділ технічного обслуговування, якому надані повноваження і право виконувати судові дозволи на проведення прихованого спостереження та прослуховування, а також надавати необхідну технічну і логістичну підтримку офіцерам поліції та прокурорам НАД у проведенні слідчих дій. Наразі реалізується проєкт створення безпечної системи обміну інформацією між центральним офісом та 15 територіальними відділеннями.

Як орган кримінального переслідування НАД здійснює свою діяльність відповідно до механізмів підзвітності, які поширюються на органи прокуратури Румунії. Крім того, відповідно до законодавства НАД зобов'язаний надавати щорічний звіт про свою діяльність і виконання покладених завдань до Вищої ради суддів, а також міністрові юстиції не пізніше лютого кожного року. Міністр юстиції надає свій висновок у звіті до парламенту.

НАД надав такі звіти за: 2014 рік [5], 2013 рік [6], за 2012 рік [7], а також звіт про діяльність протягом 2005–2012 років [8]. Зокрема у 2014 році НАД було виявлено 408 корупційних правопорушень, порівняно із 384

виявленими корупційними правопорушеннями у 2013 році [5].

НПС неодноразово зазнавала критики за небажання розпочинати розслідування справ стосовно високопосадових осіб, викритих у корупції. Той факт, що прокурори не мали необхідної незалежності, щоб розпочати кримінальне переслідування політично впливових осіб, завжди був джерелом серйозної стурбованості громадськості, яка стала поштовхом до проведення серйозних внутрішніх реформ у 2005 році. Після перетворення НПС у НАД процедура відбору і призначення Головного прокурора та слідчих НАД стала прозорою.

На законодавчому рівні було вжито додаткових заходів із посилення незалежності прокурорів (право прокурора оскаржити у Вищій раді суддів незаконне втручання вищого прокурора в хід слідства або в процес прийняття рішення; обмеження права на передачу справи іншому прокуророві). Для обмеження компетенції НАД серйознішими справами був підвищений мінімальний розмір шкоди з 10 до 200 тис. євро та суми хабара з 3 до 10 тис. євро.

Результати діяльності НАД у сфері боротьби проти корупції вже за перші вісім місяців, що минули з часу його реорганізації і призначення нового керівництва, рівень незалежності та об'єктивності проведених розслідувань, судячи з усього, були оцінені як суспільством Румунії, так і міжнародною спільнотою. За ці декілька місяців було порушено 14 кримінальних справ проти депутатів парламенту та членів уряду (як діючих, так і у відставці) за корупцію та пов'язані з нею злочини. Двом депутатам парламенту вже пред'явлено обвинувачення [1, с. 80–81].

Окрім НАД у Румунії існує низка інших спеціалізованих антикорупційних інституцій – елементів системи інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії, які беруть участь у боротьбі проти корупції:

1. Органи державної влади, зокрема: Президент, уряд та парламент Румунії, центральні та місцеві органи державної виконавчої влади. Зокрема уряд Румунії затвердив Національну антикорупційну стратегію на 2012–2015 роки [9]. А специфічним органом з-поміж них щодо боротьби з корупцією також є Комітет з розслідувань, який здійснює свою діяльність на основі Закону Румунії «Про декларування і контроль за активами службовців, працівників місцевого самоврядування та осіб, що здійснюють управління» № 115 від 16 жовтня 1996 року [10].

2. Суди Румунії.

3. Органи місцевого самоврядування Румунії.

4. Неурядові правозахисні антикорупційні організації, які є інституціями громадянського суспільства Румунії, що здійснюють боротьбу з корупцією.

5. Міжнародні організації, що здійснюють боротьбу з корупцією: ООН, Рада Європи, НАТО та інші.

6. Органи Європейського Союзу, що здійснюють боротьбу з корупцією.

7. Міжнародні антикорупційні неурядові організації, зокрема: Трансперенсі Інтернешнл.

Ефективність протидії корупції в Румунії також доцільно проаналізувати на основі її місця у світовому рейтингу Індексу сприйняття корупції, який щорічно оприлюд-

нюється всесвітньо відомою міжнародною організацією Трансперенсі Інтернешнл (Transparency International). Розглянемо нижче позиції Румунії на світовому рейтингу Індексу сприйняття корупції Трансперенсі Інтернешнл за 2011–2014 роки:

2011 рік – 75 місце з-поміж 183 країн, яке Румунія поділила разом із Китаєм [11];

2012 рік – 66 місце з-поміж 174 країн, яке Румунія поділила разом із Кувейтом та Саудівською Аравією [12];

2013 рік – 69 місце з-поміж 177 країн, яке Румунія поділила разом із Італією та Кувейтом [13].

2014 рік – 69 місце з-поміж 175 країн світу, яке Румунія поділяє разом із Болгарією, Бразилією, Грецією, Італією, Сенегалом та Свазілендом [14].

На основі вищенаведених даних світового рейтингу Індексу сприйняття корупції Трансперенсі Інтернешнл можна констатувати більш-менш стабільний рівень Румунії у боротьбі з корупцією, який обумовлений, зокрема, ефективним функціонуванням системи інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції.

Висновки. Отже, боротьба з корупцією у Румунії є важливим напрямком здійснення державної політики, що підтверджується відповідною еволюцією національного законодавства та міжнародного співробітництва Румунії у цій сфері. Позитивний досвід функціонування інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії, зокрема діяльність Національного антикорупційного директорату, може бути використано у процесі формування нових антикорупційних органів в Україні, а також у процесі функціонування діючих інституцій щодо забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції в Україні.

Незважаючи на те, що протягом останнього десятиліття відбулося формування достатньо складної системи інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії, що дало свої позитивні результати і призвело до покращення стану з корупцією, на жаль, корупція, безперечно, залишається серйозною проблемою у Румунії, з якою стикаються приватний бізнес, пересічні громадяни та суспільство взагалі. Цей факт неодноразово зазначався у низці досліджень та оглядів, які здійснювалися в останні роки міжнародними моніторинговими організаціями, міжнародними і неурядовими організаціями та органами влади Румунії.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку, зокрема щодо: порівняльно-правового аналізу правового регулювання запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії та за законодавством України; діяльності неурядових антикорупційних організацій щодо запобігання та протидії корупції в Румунії; еволюцію правового регулювання запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії.

Отже, у статті охарактеризовано проблематику інституційних гарантій забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції за законодавством Румунії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Клеменчич Г. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей / Г. Клеменчич, Я. Стусек, І. Гайка. – Київ: ОЕСР, 2007. – 131 с.
2. On preventing, discovering and sanctioning of corruption acts: Law of Romania from May 18, 2000, № 78/2000. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.cdep.ro/legislatie/eng/vol52eng.pdf>.
3. On Anti-corruption General Directorate: Government's of Romania Emergency Ordinance № 43/2002. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.mai-dga.ro/downloads/engleza/GEO%2043_2002ENG.pdf.
4. Grant Agreement OLAF 2014 D5 027 Training [Текст]. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.pna.ro/programe_internationale.xhtml.
5. National Anticorruption Directorate Activity Report 2014. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.pna.ro/bilant_activitate.xhtml?id=32.
6. National Anticorruption Directorate Activity Report 2013. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.pna.ro/bilant_activitate.xhtml?id=29.

7. National Anticorruption Directorate Activity Report 2012. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.pna.ro/bilant_activitate.xhtml?id=26.
8. National Anticorruption Directorate Activity Report 2005–2012. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.pna.ro/bilant_activitate.xhtml?id=24.
9. For approval of National Anti-corruption Strategy for 2012–2015, inventory of anti-corruption prevention measures and assessment indicators, as well as National Action Plan for implementing National Anti-corruption Strategy for 2012 – 2015: Decision of Government of Romania № 215 from March 20, 2012. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.mai-dga.ro/downloads/cadru_legal/SNA%202012%202015.pdf.
10. For Declaration and Control of Assets of Officials, Magistrates, of Persons Holding Management: Law of Romania № 115 from October 16, 1996. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Romania_Law%20№%20115%20on%20Declaration%20and%20Control%20of%20Assets_amended%20through%202010_EN.pdf.
11. Corruption Perceptions Index 2011 by Transparency International – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.transparency.org/cpi2011/results>.
12. Corruption Perceptions Index 2012 by Transparency International. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.transparency.org/cpi2012/results>.
13. Corruption Perceptions Index 2013 by Transparency International. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.transparency.org/cpi2013/results>.
14. Corruption Perceptions Index 2014 by Transparency International. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.transparency.org/cpi2014/results>.